



NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI

Delegatura w Gdańsku

LGD.410.003.01.2019

Wojciech Trybowski
Pomorski Wojewódzki Lekarz Weterynarii
Wojewódzki Inspektorat Weterynarii w Gdańsku,
ul. Na Stoku 50, 80-958 Gdańsk

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

Kontrola nr P/19/084
Bezpieczeństwo żywności

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI
Delegatura w Gdańsku
ul. Wały Jagiellońskie 36, 80-853 Gdańsk
T +48 58 768 36 00, F +48 58 768 36 05
lgd@nik.gov.pl

I. Dane identyfikacyjne

Jednostka kontrolowana	Wojewódzki Inspektorat Weterynarii w Gdańsku, ul. Na Stoku 50 80-958 Gdańsk
Kierownik jednostki kontrolowanej	Wojciech Trybowski, Pomorski Wojewódzki Lekarz Weterynarii, od 28 lutego 2017 r. W okresie objętym kontrolą poprzednio funkcję kierownika jednostki pełnił: Edward Kowalke, Zastępca Pomorskiego Wojewódzkiego Lekarza Weterynarii, od 30.12.2016 r. do 27.02.2017 r.
Zakres przedmiotowy kontroli	1. Przygotowanie organizacyjne do wykonywania zadań zmierzających do zapewnienia bezpieczeństwa i jakości żywności. 2. Realizacja zadań mających na celu zapewnienie bezpieczeństwa i jakości konsumowanej żywności. 3. Skuteczność systemu bezpieczeństwa i jakości żywności. 4. Działania informacyjne, promocyjne, edukacyjne w zakresie bezpieczeństwa i jakości żywności.
Okres objęty kontrolą	Lata 2017-2018
Podstawa prawna podjęcia kontroli	art. 2 ust. 1 ustawy z dnia 23 grudnia 1994 r. o Najwyższej Izbie Kontroli ¹
Jednostka przeprowadzająca kontrolę	Najwyższa Izba Kontroli Delegatura w Gdańsku
Kontroler	Witold Dąbrowski, Główny specjalista kontroli państwowej, upoważnienie do kontroli nr LGD/12/2019 z 15.01.2019 r.

(akta kontroli str.1-5)

II. Ocena ogólna² kontrolowanej działalności

OCENA OGÓLNA

Wojewódzki Lekarz Weterynarii (dalej: WLW) właściwie zorganizował pracę Inspektoratu Weterynarii, powołując odpowiednie komórki organizacyjne odpowiedzialne za wykonywanie zadań w zakresie nadzoru nad bezpieczeństwem żywności oraz jakością zdrowotną żywności. Utworzono także samodzielne stanowisko ds. audytu kontroli urzędowych, do zadań, którego należało w szczególności przygotowywanie rocznego programu audytu w oparciu o roczny plan audytów Inspekcji Weterynaryjnej zatwierdzony przez GLW³. Organizacja WIW⁴, w tym laboratorium spełniającego wymagania akredytacyjne, oraz obsada kadrowa, zapewniły strukturalne warunki do wykonywania zadań zmierzających do zapewnienia bezpieczeństwa i jakości żywności. Niemniej WLW, dostrzegając trudności kadrowe w stosunku do realizowanych zadań i niezadawalający poziom

¹ Dz. U. z 2019 r. poz. 489, dalej: ustawa o NIK.

² Najwyższa Izba Kontroli formułuje ocenę ogólną jako ocenę pozytywną, ocenę negatywną albo ocenę w formie opisowej.

³ Główny Lekarz Weterynarii

⁴ Wojewódzki Inspektorat Weterynaryjny

wynagrodzeń pracowników służby weterynaryjnej, wielokrotnie wskazywał Wojewodzie Pomorskiemu, jak i Głównemu Inspektoratowi Weterynarii, na potrzebę zmian w tym zakresie. WLW zapewniał szkolenia pracownicze z zakresu kompetencji zawodowych. Właściwie realizował zadania zapewnienia bezpieczeństwa i jakości konsumowanej żywności, poprzez zaplanowanie i zrealizowanie kontroli bezpośrednio związanych z bezpieczeństwem żywności, a także przeprowadzenia kontroli poza planem oraz kontroli w trybie uproszczonym, mających pośredni wpływ na to bezpieczeństwo. Kontrola NIK potwierdziła bezzwłoczne podejmowanie działań przez WLW oraz właściwe współdziałanie służb w procesie przeciwdziałania powstałym zagrożeniom dotyczącym bezpieczeństwa żywności. WLW współpracował z innymi państwowymi organami w zakresie sprawowania nadzoru nad przestrzeganiem bezpieczeństwa żywności i żywienia, tym samym spełniał wymagania przepisów prawa w tym zakresie. Poprzez zawarte porozumienia czynnie współpracował z innymi jednostkami administracji, służbami i instytucjami, zapewniając przepływ informacji i komunikację w sytuacjach wymagających podjęcia wspólnych działań i realizacji jednolitego postępowania w obszarze bezpieczeństwa żywności na terenie województwa pomorskiego. WLW prowadził także aktywną działalność promocyjną i informacyjno-edukacyjną w zakresie bezpieczeństwa i jakości żywności, m.in. poprzez szkolenia dla rolników i hodowców w zakresie zagrożeń związanych z występowaniem chorób zakaźnych zwierząt takich jak afrykański pomór świń oraz promocji i szkolenia z zasad bioasekuracji gospodarstw utrzymujących świnie zgodnie z wymaganiami wynikającymi z przepisów prawa. WLW nakazał również monitorowanie środków masowego przekazu i ogłoszeń lokalnych, dotyczących zakupu bydła pourazowego, pozaklasowego, celem identyfikacji podmiotów biorących udział w procedurze obrotu zwierzętami „leżącymi, pourazowymi”.

III. Opis ustalonego stanu faktycznego oraz oceny cząstkowej⁵ kontrolowanej działalności

OBSZAR

1. Przygotowanie organizacyjne do wykonywania zadań zmierzających do zapewnienia bezpieczeństwa i jakości żywności.

Opis stanu faktycznego

1. Zgodnie ze Statutem Wojewódzkiego Inspektoratu Weterynarii w Gdańsku (dalej: WIW) nadanym przez Wojewodę Pomorskiego⁶, Wojewódzki Lekarz Weterynarii (dalej: WLW) w Regulaminie Organizacyjnym⁷ WIW wyznaczył komórki organizacyjne odpowiedzialne za wykonywanie zadań w zakresie nadzoru nad bezpieczeństwem żywności i jakością zdrowotną żywności. Merytoryczne komórki organizacyjne mające wpływ na bezpieczeństwo żywności to:

- Zespół ds. zdrowia i ochrony zwierząt realizujący zadania m.in. z zakresu analizy i oceny sytuacji epizootycznej, monitorowanie zakażeń zwierząt, przeprowadzanie kontroli Powiatowych Lekarzy w zakresie zwalczania chorób zakaźnych zwierząt, nadzoru nad ochroną zwierząt w transporcie, w miejscach

⁵ Oceny cząstkowe to oceny działalności w poszczególnych obszarach badań kontrolnych. Ocena cząstkowa może być sformułowana jako ocena pozytywna, ocena negatywna albo ocena w formie opisowej.

⁶ Zarządzenie Nr 140/2010 z dnia 25 czerwca 2010 r. w sprawie nadania Statutu Wojewódzkiemu Inspektoratowi Weterynarii w Gdańsku

⁷ Zarządzenie Nr 14/2018 Pomorskiego Wojewódzkiego Lekarza Weterynarii z dnia 12 września 2018 r. w sprawie ustalenia Regulaminu Organizacyjnego Wojewódzkiego Inspektoratu Weterynarii w Gdańsku

utrzymania i uboju zwierząt, nadzoru nad zdrowiem zwierząt przeznaczonych do rozrodu oraz jakością zdrowotną materiału biologicznego, spełniania warunków weterynaryjnych przez podmioty nadzorowane.

- Zespół ds. nadzoru farmaceutycznego.
- Zespół ds. bezpieczeństwa żywności realizujący zadania m.in.: przeprowadzanie kontroli Powiatowych Lekarzy w zakresie sprawowania nadzoru nad produkcją środków spożywczych pochodzenia zwierzęcego, weryfikacji zatwierdzenia podmiotów nadzorowanych, realizacji planu badań żywności pochodzenia zwierzęcego, opracowywanie planów i koordynacja realizacji badań monitoringowych żywności pochodzenia zwierzęcego, realizacji planów badań kontrolnych żywności pochodzenia zwierzęcego, prowadzenie szkoleń pracowników inspekcji weterynaryjnej oraz urzędowych lekarzy weterynarii, zarządzanie informacjami przekazywanymi w systemie RASSF⁸ na poziomie Inspektoratu.
- Zespół ds. pasz i utylizacji realizujący zadania m.in.: przeprowadzanie kontroli Powiatowych Lekarzy w zakresie sprawowania nadzoru nad higieną pasz i ubocznymi produktami zwierzęcymi, w zakresie prowadzenia dokumentacji z nadzoru nad podmiotami sektora paszowego i utylizacyjnego, w zakresie realizacji Roczno-Planu Urzędowej Kontroli Pasz, prowadzenie bezpośredniego nadzoru nad wytwórcami i dystrybutorami pasz leczniczych, prowadzenie szkoleń pracowników inspekcji weterynaryjnej oraz urzędowych lekarzy weterynarii.

Utworzono także samodzielne stanowisko ds. audytu kontroli urzędowych, do zadań którego należało w szczególności: przygotowywanie rocznego programu audytu w oparciu o roczny plan audytów Inspekcji Weterynaryjnej zatwierdzony przez Głównego Lekarza Weterynarii, z uwzględnieniem audytów sprawdzających, przeprowadzanie audytów kontroli urzędowych w Powiatowych Inspektoratach, ocena skuteczności działań poaudytowych, analiza raportów z audytu kontroli urzędowych, przygotowywanie propozycji zakresów dla przyszłych audytów. Ponadto WLW ustalił⁹ zasady kontroli zarządczej w celu zapewnienia zgodności działalności z przepisami prawa oraz procedurami wewnętrznymi oraz skuteczności i efektywności działania i zarządzania ryzykiem.

(akta kontroli str.6-40)

W WIW, według stanu na 22 stycznia 2019 r., zatrudnionych było 13 pracowników merytorycznych związanych z szeroko rozumianym bezpieczeństwem żywności, w tym 11 lekarzy weterynarii ze średnim stażem pracy w inspekcji weterynaryjnej - 11 lat (w przedziale od 1 roku do 25 lat), jedna osoba ze średnim wykształceniem weterynaryjnym (staż 37 lat) i jedna z wyższym zootechnicznym (staż 7 lat). Natomiast w samym Zespole ds. bezpieczeństwa żywności były zatrudnione cztery osoby. Od grudnia 2017 r. było nieobsadzone jedno stanowisko inspektora ds. bezpieczeństwa żywności. Stan zatrudnienia w WIW był praktycznie niezmienny w okresie objętym kontrolą i wynosił w 2017 r. 92 osoby, a 2018 r. 91 osób.

(akta kontroli str.55)

Powyższe działania oraz obsada kadrowa przyczyniły się do przygotowania strukturalnych warunków do wykonywania zadań zmierzających do zapewnienia bezpieczeństwa i jakości żywności.

Niemniej WLW, dostrzegając braki kadrowe i niezadawalający poziom wynagrodzeń pracowników służby weterynaryjnej, wielokrotnie zwracał się, za pośrednictwem

⁸ System wczesnego ostrzegania o niebezpiecznej żywności i paszach (Rapid Alert System for Food and Feed)

⁹ Zarządzeniem Nr 17/2011 Pomorskiego WLW z dnia 30.05.2011 r. w sprawie ustalenia zasad kontroli zarządczej w WIW.

Wojewody Pomorskiego, do Ministra Rozwoju i Finansów o zwiększenie w ustawie budżetowej środków finansowych na zmiany systemowe i niektóre zmiany organizacyjne z przeznaczeniem na zwiększenie zatrudnienia oraz funduszu wynagrodzeń w WIW. Informował również Wojewodę Pomorskiego, jak i Główny Inspektorat Weterynarii, o trudnej sytuacji kadrowej w WIW wynikającej z niskiego poziomu wynagrodzeń, co miało wpływ na trudności w obsadzaniu wolnych stanowisk osobami z wykształceniem weterynaryjnym, a także ze zjawiskiem odchodzenia z pracy najlepiej wykwalifikowanych pracowników.

(akta kontroli str. 41-54)

2. W kontrolowanym okresie nie zaistniała konieczność wydania Instrukcji przez WLW, gdyż realizacja zadań odbywała się w oparciu o instrukcje Głównego Lekarza Weterynarii. Szczegółowe cele i kierunki działań dla każdego z zespołów WIW w Gdańsku, również zespołu do spraw bezpieczeństwa żywności, zostały określone w „Zarządzeniu WLW w sprawie ustalenia zasad kontroli zarządczej w WIW” i dotyczyły m.in. zapewnienia ochrony zdrowia publicznego poprzez bezpieczeństwo zdrowotne żywności oraz ustawicznego podnoszenia umiejętności i kwalifikacji pracowników przy realizacji ustawowych zadań.

(akta kontroli str.190, 220-224)

W latach 2017-2018 r. kierunki działania ustalane przez WLW na terenie województwa pomorskiego związane były przede wszystkim z zagrożeniem afrykańskim pomorem świń (ASF). Do powiatowych lekarzy weterynarii kierowane były m.in. pisma i polecenia dotyczące:

- kontroli krzyżowych świadectw zdrowia ze zgłoszeniami do CBD SIRZ¹⁰,
- kontroli skupujących/ transportujących świnie,
- kontroli transportów zwierząt do rzeźni w związku z niekorzystnymi warunkami atmosferycznymi,
- kontroli przesyłek w handlu wewnątrzwspólnotowym i transportu zwierząt.

W ramach współpracy z Agencją Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa (dalej: ARiMR) oraz uszczelnienia nadzoru nad przemieszczaniem zwierząt, identyfikacją i rejestracją zwierząt, WLW kierował pisma do ARiMR w celu ukierunkowania pracowników biur powiatowych Agencji na weryfikację dokumentacji towarzyszącej zwierzętom.

(akta kontroli str.360, 365-379)

3. Pełnomocnik WLW ds. audytu corocznie opracowywał „Program audytów” w powiatowych inspektoratach weterynarii. W programie audytów na 2017 r. przewidziano przeprowadzenie w PIW¹¹ 10 audytów, w tym cztery audyty sprawdzające, z wykonania i skuteczności działań naprawczych. Natomiast na 2018 r. przewidziano 8 audytów PIW, z czego dwa sprawdzające. Plany zostały sporządzone w oparciu o roczne programy audytów zatwierdzone przez WLW.

(akta kontroli str. 56-57)

4. Wojewódzki Inspektor Weterynaryjny ds. bezpieczeństwa żywności (dalej: WIW ds. bezpieczeństwa) wyjaśnił, że „każdego roku planowane były kontrole problemowe wynikające z bieżących zagrożeń, występujących nieprawidłowości w prowadzonych w PIW postępowaniach wyjaśniających, błędach w dokumentacji np. formularzach aplikacyjnych przekazywanych z jednostek terenowych. Po określeniu tematów do realizacji, na podstawie analizy ryzyka i specyfiki poszczególnych powiatów, powstawał szczegółowy plan kontroli tematycznych z rozdziałem na jednostki kontrolowane”. Na przykład w 2018 r., w związku z analizą

¹⁰ Centralna Baza Danych w Systemie Identyfikacji i Rejestracji Zwierząt ARiMR

¹¹ Powiatowy Inspektorat Weterynaryjny

ryzyk, kontrolą objęto. nadawanie przez PLW uprawnień eksportowych oraz certyfikację wysyłek środków spożywczych pochodzenia zwierzęcego, a także nadzór PLW nad identyfikacją i możliwością śledzenia środków spożywczych pochodzenia zwierzęcego.

W województwie pomorskim dwa zakłady produkcyjne posiadają uprawnienia do eksportu na rynek USA, co nakładało na WLW obowiązek prowadzenia comiesięcznych kontroli weryfikujących prowadzenie nadzoru nad produkcją w zakładzie zgodnie z wymaganiami USA.

(akta kontroli str. 132)

5. WLW zapewnił wszystkim pracownikom Zespołu ds. bezpieczeństwa żywności szkolenia pracownicze z zakresu kompetencji zawodowych. W roku 2017 pracownicy ci uczestniczyli w 17 szkoleniach, a w 2018 r. w 10 szkoleniach. W szkoleniu pn. „Kontrola rządowa” uczestniczyli wszyscy pracownicy, w pozostałych od jednej do trzech osób. Tematami szkoleń były m.in.: „Bezpieczeństwo żywności – nadzór, podział kompetencji oraz doświadczeń we współpracy pomiędzy służbami weterynaryjnymi a przetwórcami”, „Wymagania prawa USA przy produkcji mięsa”, „Dobrostan uboju i likwidacji populacji drobiu” i „Wymagania weterynaryjne w produkcji produktów pochodzenia zwierzęcego”.

(akta kontroli str. 182a -183)

6. Celem podjęcia określonych czynności i działań w zakresie bezpieczeństwa i jakości żywności WLW wydawał polecenia Powiatowym Lekarzom Weterynarii z województwa pomorskiego, tj. postępował zgodnie z art. 14 ust. 1 pkt 2 ustawy o Inspekcji Weterynaryjnej¹². W 2017 r. wydał takich poleceń 9, a w 2018 r. 11. Polecenia wydane w następstwie m.in. skarg konsumenckich, informacji od innych służb zajmujących się bezpieczeństwem żywności¹³, np. PPIS¹⁴, informacji od GLW, dotyczyły przeprowadzenia postępowań wyjaśniających i przesłania wyników np. w sprawie niewłaściwego oznakowania produktów spożywczych, niewłaściwego stanu higienicznego w zakładzie produkcji żywności, czy niewłaściwej jakości produktów żywnościowych, a także polecenie przeprowadzenia wspólnych kontroli z Inspekcją Sanitarną i Policją. WLW otrzymywał od PLW informacje zwrotne o podjętych działaniach, tj. informacje z przeprowadzonych kontroli wraz z dokumentacją, informacje z przeprowadzonych postępowań wyjaśniających. Kontrole podjęte w wyniku wniesionych skarg w większości nie wykazały nieprawidłowości. Potwierdzona w jednej kontroli nieprawidłowość w zakresie higieny udoju na pastwisku została usunięta w wyniku wdrożonego postępowania, a dwie sprawy dotyczące niewłaściwego oznakowania konserw przekazano, zgodnie z kompetencjami, do WIJHARS¹⁵.

(akta kontroli str.190)

W województwie pomorskim od września 2012 roku funkcjonuje polecenie WLW odnośnie konieczności monitorowania środków masowego przekazu i ogłoszeń lokalnych, dotyczących zakupu bydła pourazowego, pozaklasowego, celem identyfikacji podmiotów biorących udział w procederze obrotu zwierzętami „leżącymi, pourazowymi”. Polecenie dotyczy również weryfikacji sposobu nadzoru Urzędowych Lekarzy Weterynarii nad dobrostanem, identyfikacji skupowanych i ubijanych zwierząt. PLW zostali zobowiązani do składania comiesięcznych raportów zawierających informacje o przedsięwziętym postępowaniu w sytuacji

¹² Ustawa z dnia 29 stycznia 2004 r. o Inspekcji Weterynaryjnej (Dz. U. z 2018 r. poz. 1557

¹³ O niewłaściwej jakości żywności, o stanie higienicznym zakładu produkującego żywność, wycieku osocza z zakładu produkcyjnego itp.

¹⁴ Państwowa Powiatowa Inspekcja Sanitarna

¹⁵ Wojewódzki Inspektorat Jakości Handlowej Artykułów Rolno-Spożywczych

identyfikacji takiego procederu. W wyniku tego polecenia WLW w 2018 r. uzyskał informację o dwóch przypadkach ogłoszeń o skupie zwierząt pourazowych, które przekazano Policji. Zgodnie z wiedzą WLW, pierwsze zgłoszenie nie zostało rozpatrzone, a drugie umorzone przez Policję z powodu nie wyczerpania znamion przestępstwa.

(akta kontroli str. 360-364)

7. Inspektor Weterynaryjny ds. bezpieczeństwa żywności wyjaśniła, że WLW m.in. na podstawie wyników własnych kontroli i wyników realizowanych przez terenowe jednostki IW badań urzędowych analizował status bezpieczeństwa żywności produkowanej przez zakłady z województwa pomorskiego. Analizy prowadzone były podczas ustalania celów i zadań na kolejne lata (zgodnie z obowiązkami kontroli zarządczej), podczas tworzenia harmonogramów kontroli na dany rok, a także określania zakresów programów konkretnych kontroli realizowanych w poszczególnych jednostkach IW.

WLW, dokonując analiz dot. bezpieczeństwa żywnościowego w województwie pomorskim, postępował zgodnie z art. 14 ust. 1 pkt 3 lit. a-b ustawy o Inspekcji Weterynaryjnej.

(akta kontroli str.220)

W latach 2017-2018 kontrole w zakresie i obszarach związanych z bezpieczeństwem żywności, ze względu na sytuację epizootyczną dotyczącą ASF oraz możliwymi problemami z dobrostanem w transporcie, odbywały się ze szczególnym ukierunkowaniem na trzodę chlewną.

(akta kontroli str.360, 380-414)

8. WIW ds. bezpieczeństwa wyjaśnił, że „Obowiązek prowadzenia badań monitoringowych wynika wprost z art. 16 ust. 3 ustawy o produktach pochodzenia zwierzęcego¹⁶ oraz wydanego na jego podstawie rozporządzenia Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 21 czerwca 2017 r. w sprawie monitorowania substancji niedozwolonych, pozostałości chemicznych, biologicznych, produktów leczniczych i skażeń promieniotwórczych¹⁷ (dalej: „rozporządzenie w sprawie monitorowania substancji niedozwolonych”).

„Wojewódzki program w zakresie monitorowania substancji niedozwolonych oraz pozostałości chemicznych, biologicznych i produktów leczniczych u zwierząt i w żywności pochodzenia zwierzęcego” oraz „Wojewódzki program badań kontrolnych dioksyn, furanów, dioksynopodobnych polichlorowanych bifenyli (dl-PCB) i niedioksynopodobnych PCB u zwierząt i w produktach pochodzenia zwierzęcego” są opracowywane przez Państwowy Instytut Weterynaryjny – Państwowy Instytut Badawczy w Puławach w porozumieniu z Głównym Inspektoratem Weterynarii.” W związku z powyższym wyżej opisane wojewódzkie programy badań były spójne z kierunkami działania GIW w zakresie bezpieczeństwa żywności.

(akta kontroli str. 96-97)

Zgodnie z obowiązkiem prowadzenia badań monitoringowych w zakresie promieniotwórczości nałożonym przepisem § 15 ust. 1 i ust. 2 rozporządzenia w sprawie monitorowania substancji niedozwolonych WLW opracował na lata 2017 i 2018 wojewódzkie programy badań kontrolnych zawartości promieniotwórczych izotopów cezu w żywności pochodzenia zwierzęcego.

(akta kontroli str. 98-107)

¹⁶ Ustawa z dnia 16 grudnia 2005 r. o produktach pochodzenia zwierzęcego (Dz. U. z 2017 r. poz. 242, ze zm.).

¹⁷ Dz. U. z 2017 r. poz. 1246

9. W okresie objętym kontrolą Zakład Higieny Weterynaryjnej WIW dokonał dwukrotnie uaktualnienia, rozszerzenia akredytacji lub ograniczenia w zakresie badań żywności lub materiałów przeznaczonych do kontaktu z żywnością, akredytacji Laboratorium WIW. W styczniu 2017 r. wystąpiono do PCA¹⁸ z wnioskiem o rozszerzenie elastycznego zakresu akredytacji o metody ze stałego zakresu akredytacji w pracowni wirusologicznej oraz pracowni parazytologii i mykologii, a także rozszerzenia dotyczące badania mięsa wołowego, wieprzowego, drobiowego na zawartość pyretroidów i dotyczące badania mięsa i przetworów mięsnych, ryb i przetworów rybnych na zawartość WWA¹⁹. Natomiast w styczniu 2018 r. wystąpiono o rozszerzenie obszaru działalności o badania:

- mikrobiologiczne tusz drobiowych,
- chemiczne pasz,
- chemiczne mięśni,
- chemiczne mięśnie, mocz, woda, mleko, jaj krewetki - nowa metoda badawcza,
- chemiczne nerek,
- biologiczne – materiał z uła, plastry z czerwiem – nowa metoda badawcza

i ograniczenie badania chemicznego mięśni zwierząt i ryb, moczu, wody, mleka, jaj i krewetek metodą immunoenzymatyczną Elisa²⁰ oraz badania moczu metodą HPLC-FLD²¹. Występowano również o uaktualnienia akredytacji w niektórych obszarach m.in. o badanie mięsa surowego świń i dzików na obecność włosni metodą wytrawiania próbki zbiorczej z zastosowaniem metody magnetycznego mieszania (metoda referencyjna), badań biologicznych pasz i mieszanek paszowych, badań chemicznych produktów o wysokiej zawartości tłuszczu.

Przeprowadzone akredytacje potwierdziły, że personel laboratorium posiada wykształcenie kierunkowe, doświadczenie i przygotowanie merytoryczne, odpowiednie do wykonywanych badań, a organizacja i zarządzanie laboratorium spełniały wymagania akredytacyjne.

(akta kontroli str. 135-176)

10. W 2018 r. GLW zlecił WLW przeprowadzenie u czterech PLW kontroli doraźnej w trybie uproszczonym w zakresie prowadzenia dokumentacji prowadzonej przez PLW i lekarzy wolnej praktyki, dotyczącej badania przedubojowego świń i poubojowego mięsa świń i dzików, przeznaczonego na użytek własny. Najczęściej stwierdzane uchybienia dotyczyły m.in. niewypełniania wszystkich rubryk w dzienniku badania przed i poubojowego, niezgodność wpisów ze zgłoszeniami w rejestrze dotyczącymi uboju w gospodarstwach, a wystawiane zaświadczenia nie zawierały wszystkich wymaganych instrukcją danych.

(akta kontroli str. 184-189)

Stwierdzone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie nie stwierdzono nieprawidłowości.

OCENA CZĄSTKOWA

Wojewódzki Lekarz Weterynarii właściwie zorganizował Wojewódzki Inspektorat Weterynaryjny, powołując odpowiednie komórki organizacyjne odpowiedzialne za wykonywanie zadań w zakresie nadzoru nad bezpieczeństwem żywności oraz jakością zdrowotną żywności. Utworzono także samodzielne stanowisko ds. audytu kontroli urzędowych, do zadań którego należało w szczególności przygotowywanie rocznego programu audytu w oparciu o roczny plan audytów Inspekcji

¹⁸ Polskie Centrum Akredytacji

¹⁹ Wielopierścieniowe węglowodory aromatyczne

²⁰ Służby do wykrycia określonych białek w badanym materiale

²¹ Wysokosprawna chromatografia cieczowa

Weterynaryjnej zatwierdzonej przez GLW. Organizacja WIW oraz obsada kadrowa zapewniły strukturalne warunki do wykonywania zadań zmierzających do zapewnienia bezpieczeństwa i jakości żywności. Niemniej WLW, dostrzegając trudności kadrowe w stosunku do realizowanych zadań i niezadawalający poziom wynagrodzeń pracowników służby weterynaryjnej, wielokrotnie wskazywał Wojewodzie Pomorskiemu, jak i Głównemu Inspektoratowi Weterynarii, na potrzebę zmian w tym zakresie. WLW zapewnił wszystkim pracownikom Zespołu ds. bezpieczeństwa żywności szkolenia pracownicze z zakresu kompetencji zawodowych.

W kontrolowanym okresie nie zaistniała konieczność wydania instrukcji przez WLW, gdyż realizacja zadań odbywała się w oparciu o instrukcje GLW, a szczegółowe cele i kierunki działań dla każdego z zespołów WIW zostały określone w kontroli zarządczej i dotyczyły także zapewnienia ochrony zdrowia publicznego. Każdego roku planowane były kontrole problemowe wynikające z bieżących zagrożeń, występujących nieprawidłowości w prowadzonych w PIW postępowaniach wyjaśniających, błędach w dokumentacji itp. WLW wydawał polecenia PLW podjęcia określonych czynności i działań w zakresie bezpieczeństwa i jakości żywności i otrzymywał informacje zwrotne o podjętych działaniach, tj. postępował zgodnie z art. 14 ust. 1 pkt 2 ustawy o Inspekcji Weterynaryjnej. WLW przeprowadzał również kontrole doraźne, zlecone przez GLW w zakresie bezpieczeństwa żywności, co wpłynęło na poprawę pracy PLW. Postępował również zgodnie z art. 14 ust. 1 pkt 3 lit. a-b ustawy o Inspekcji Weterynaryjnej, dokonując analiz dot. bezpieczeństwa żywnościowego w województwie.

W okresie objętym kontrolą dokonano dwukrotnie uaktualnienia i rozszerzenia akredytacji Laboratorium WIW, a akredytacje potwierdziły, że personel laboratorium posiada doświadczenie i przygotowanie merytoryczne do wykonywanych badań oraz że laboratorium spełniało wymagania akredytacyjne. WLW nakazał również monitorowanie środków masowego przekazu i ogłoszeń lokalnych, dotyczących zakupu bydła pourazowego, pozaklasowego, celem identyfikacji podmiotów biorących udział w procedurze obrotu zwierzętami „leżącymi, pourazowymi”.

OBSZAR

2. Realizacja zadań mających na celu zapewnienie bezpieczeństwa i jakości konsumowanej żywności

Opis stanu faktycznego

1. WLW opracował na lata 2017 i 2018 plany kontroli, którymi objęto wszystkie 16 nadzorowane PIW województwa pomorskiego. Zespół ds. bezpieczeństwa żywności zaplanował w 2017 r. wykonanie 62 kontroli w trybie zwykłym, które w 100% zostały zrealizowane. Na 2018 r. takich kontroli zaplanowano 60 i wszystkie wykonano. Ponadto Zespół ten wykonał, odpowiednio w kontrolowanych latach, 15 i 8 kontroli w trybie uproszczonym²². Programy audytów w powiatowych inspektoratach weterynarii na 2017 i 2018 rok zostały również zrealizowane w 100%. Oprócz kontroli bezpośrednio związanych z bezpieczeństwem żywności WLW przeprowadził 118 kontroli w trybie zwykłym oraz 12 w trybie uproszczonym w 2017 r. i 123 kontroli w trybie zwykłym oraz 8 w trybie uproszczonym w 2018 r., mających pośredni wpływ to bezpieczeństwo.

(akta kontroli str.77-87, 132-134)

WIW ds. bezpieczeństwa wyjaśnił, że: „WLW, jako organ drugiej instancji w zakresie nadzoru nad bezpieczeństwem żywności, nie realizuje kontroli zgodnie z poniżej

²² Kontrole nieplanowane - wynikające z polecenia GLW lub WLW, weryfikacje zatwierdzenia podmiotów, kontrole wynikające z wniosków podmiotów i bieżących problemów w zakresie bezpieczeństwa żywności.

przytoczoną Instrukcją GLW²³. Sprawowanie nadzoru, kontrole kompleksowe i doraźne w zakładach produkcji żywności pochodzenia zwierzęcego leżą w kompetencji Powiatowych Lekarzy Weterynarii. WLW działając zgodnie z Ustawą o kontroli w administracji rządowej, w trakcie prowadzonych kontroli weryfikuje wyłącznie prawidłowość prowadzonego nadzoru nad zakładami produkcji żywności pochodzenia zwierzęcego. WLW nie realizował kontroli wymienionych w art. 19b ustawy o Inspekcji Weterynaryjnej.”

(akta kontroli str. 132-134)

Szczegółowej analizie poddano 10 ze 122 kontroli dotyczących nadzoru nad PLW wykonanych przez WIW w trybie zwykłym. Analizowane kontrole obejmowały zagadnienia:

- cztery z nich - nadzór nad wykonywaniem czynności z wyznaczenia przez lekarzy weterynarii,
- siedem - kontrole prawidłowości sprawowania nadzoru przez PLW nad zakładami produkującymi żywność pochodzenia zwierzęcego na każdym etapie produkcji, przetwarzania i dystrybucji żywności,
- trzy - kontrole prawidłowości postępowania PLW związanego z rejestracją i zatwierdzaniem podmiotów produkujących środki spożywcze pochodzenia zwierzęcego,
- po dwie kontrole objęły zagadnienia:
 - prawidłowości dokonania oceny analizy ryzyka przez PLW podmiotów produkujących środki spożywcze pochodzenia zwierzęcego,
 - prawidłowości prowadzenia przez PLW monitorowania substancji niedozwolonych, pozostałości chemicznych, biologicznych, produktów leczniczych i skażeń promieniotwórczych u zwierząt,
 - nadzór nad rozbiorem i sprzedażą produktów pochodzenia zwierzęcego,
 - weryfikacji informacji m.in. o stanie zdrowia zwierząt, o weterynaryjnych produktach leczniczych mogących mieć wpływ na bezpieczeństwo mięsa w ramach nadzoru nad realizacją,
- cztery objęły prawidłowość prowadzenia dokumentacji przez PLW,
- trzy dotyczyły istnienia planów awaryjnych (procedury wycofania produktu z rynku)

Kontrole te wykazały nieprawidłowości w zakresie m.in. niejednorodności w dokumentacji PLW dotyczącej nazw w rejestrach, harmonogramach oraz braku aktualizacji rejestru podmiotów nadzorowanych, braku analizy ryzyka dla kontrolowanych podmiotów, braku kontroli sprawdzającej wykonanie zaleceń pokontrolnych wydanych w wyniku ustaleń kontroli kompleksowej, braku naliczania opłat za nadzór nad przetwórstwem, przekroczenia czasu dostawy próbek do laboratorium, uchybienia względem egzekwowania od nadzorowanego podmiotu wymagań prawa żywnościowego USA względem stanu sanitarno-technicznego sprzętu i pomieszczeń produkcyjnych.

Kontrole w zakresie prowadzenia przez PLW weterynaryjnej kontroli w handlu prowadzone były przez Zespół ds. Zdrowia i ochrony zwierząt. W 2017 r. przeprowadzono jedną kontrolę w trybie uproszczonym i dwie kontrole w trybie zwykłym, a w 2018 r. wykonano sześć kontroli w trybie zwykłym, obejmujących swym zakresem dokumentowanie wydawania druków świadectw zdrowia, rejestru wydawanych pieczęci, aktualizacji wykazów urzędowych lekarzy weterynarii

²³ GIWbż-500-2/11 w sprawie określenia, na podstawie analizy ryzyka, częstotliwości kontroli podmiotów sektora spożywczego objętych urzędowym nadzorem IW_01.09.2011 lub późniejsza (aktualna)

uprawnionych do podpisywania świadectw zdrowia itp. Podczas corocznych kontroli PLW w zakresie organizacji i realizacji nadzoru nad bezpieczeństwem żywności weryfikacji podlegała również organizacja i realizacja kontroli dobrostanu zwierząt w rzeźniach.

(akta kontroli str.177, 360)

2. Wszystkie zaplanowane (18) audyty w latach 2017-2018 w PIW zostały zrealizowane. Badanie (analiza) losowo wybranej próby pięciu audytów (dwóch z 2017 r. i trzech z 2018 r.) wykazało, że audyty przeprowadzono zgodnie z planami audytów i w terminie przewidzianym na audyt, wyczerpano przewidziany planem zakres przedmiotowy audytu, badania oparto na analizie przedstawionej dokumentacji i obserwacji audytora podczas wykonywanych czynności kontrolnych przez PLW w podmiocie kontrolowanym. W trzech przypadkach stwierdzone nieprawidłowości zostały usunięte, a kontrola sprawdzająca w dwóch audytach przewidziana jest na 2019 rok.

(akta kontroli str.71-73)

Pełnomocnik WLW ds. audytu wyjaśnił, że: „w sporządzanych analizach ryzyka do typowania reprezentatywnej próby powiatowych inspektoratów weterynarii uwzględniane były wyniki analizy raportów końcowych poprzednich audytów oraz oceny wytypowanych zagrożeń wraz z nadaniem wagi²⁴, a także liczba niezgodności przypadająca średnio na jeden audyt”.

(akta kontroli str. 74-76)

W 2017 i 2018 r. w trzech PIW przeprowadzono działania poaudytowe po audytach pierwotnych przeprowadzonych w 2016 r. („Kontrole urzędowe wynikające z nadzoru PLW nad zatwierdzonymi zakładami sekcji V – Mięso mielone, surowe wyroby mięsne i mięso odkostnione mechanicznie (MOM), w roku 2015 i 2016 do dnia audytu, w tym zarządzanie kontrolami i ich weryfikacja”). Celem powyższych działań było potwierdzenie wdrożenia, ocena skuteczności działań naprawczych i potwierdzenie prawidłowości oceny ryzyka związanego z niewdrożeniem działań, a także ocena stopnia wykorzystania zaleceń audytorów. Zalecenia pokontrolne zostały wdrożone i wykonano działania doskonalące. Z wytypowanych PIW do audytu w powyższym temacie w 2016 r. tylko PLW w Chojnicach nadzorował podmioty produkujące MOM. Audyt pierwotny w 2016 r. nie wykazał niezgodności dotyczących MOM – badaniem audytowym objęto zagadnienia obejmujące produkcję MOM oraz kryteria mikrobiologiczne między innymi w zakresie pałeczek Salmonella. Nadzoru nad stosowaniem inuliny nie audytowano z uwagi na brak konieczności uwzględnienia w kryteriach audytu.

(akta kontroli str. 113-131)

3. Realizacja wojewódzkiego programu badań kontrolnych obecności substancji niedozwolonych oraz pozostałości chemicznych, biologicznych i produktów leczniczych u zwierząt i w żywności pochodzenia zwierzęcego prowadzona była przez PLW.

W 2017 r. w wojewódzkim programie badań kontrolnych obecności substancji niedozwolonych oraz pozostałości chemicznych, biologicznych i produktów leczniczych u zwierząt i w żywności pochodzenia zwierzęcego, zaplanowano i zrealizowano badanie czterech próbek ryb w kierunku zanieczyszczenia rtęcią.

W 2018 r. w wojewódzkim programie badań kontrolnych obecności ww. substancji zaplanowano i zrealizowano badanie dwóch próbek ryb w kierunku

²⁴ Punktowa ocena, tj.: liczba audytów przeprowadzonych w każdym PIW

zanieczyszczenia rtęcią. W wyniku badań nie stwierdzono zanieczyszczenia ryb rtęcią.

(akta kontroli str. 108-112)

4. W 2017 r. w województwie pomorskim 13 zakładów otrzymało decyzję zatwierdzającą przez PLW, a w 2018 r. takie decyzje otrzymały dwa zakłady. Wszystkie zakłady zatwierdzone przez właściwych PLW podlegały weryfikacji WLW na podstawie instrukcji Głównego Lekarza Weterynarii GIWpr-0210-9/2017. Kontrole weryfikacyjne Inspektorów WIW obejmowały swym zakresem kontrole dokumentacji i kontrole stanu faktycznego pomieszczeń zakładu, działań produkcyjnych.

WIW ds. bezpieczeństwa wyjaśnił, że: „WLW nie posiada szacunków, co do hipotetycznej ilości podmiotów w województwie działających bez zatwierdzenia - prowadzących działalność nielegalną. Potwierdzone przypadki nielegalnej produkcji środków spożywczych przekazywane są przez właściwe jednostki terenowe (PIW) w comiesięcznych Raportach z działań IW, przekazywanych za pośrednictwem WIW do GIW. W 2017 r. ujawniono dwie działalności niezgłoszone do IW - w obu przypadkach nałożono kary pieniężne. Na wniosek zainteresowanych podmiotów przeprowadzono procedurę rejestracji działalności (legalizacji). W 2018 r. ujawniono trzy działalności nielegalne – we wszystkich przypadkach nałożono kary pieniężne. W dwóch przypadkach zaprzestano prowadzenia działalności produkcyjnej, natomiast w trzecim przypadku podmiot rozpoczął działalność zgodnie z obowiązującymi przepisami prawa.”

(akta kontroli str.91)

5. W roku 2017 WLW zaplanował i wykonał sześć kontroli PLW w zakresie realizacji krajowego programu badań monitoringowych żywności, a w roku 2018 zaplanowano i wykonano cztery kontrole w przedmiotowym zakresie.

Realizacja planu badań monitoringowych wykonywanych przez PLW przedstawiała się następująco: rok 2017 program badań „Monitoring pozostałości” - plan 1629 kontroli, wykonanie 1629 kontroli, „Monitoring dioksyn” - plan i wykonanie 10 kontroli, „Promieniotwórczość” - plan i wykonanie 72 kontrole.

Rok 2018: „Monitoring dioksyn” - plan i wykonanie 13 kontroli, „Promieniotwórczość” plan i wykonanie 72 kontrole. Natomiast na zaplanowanych 1627 kontroli w programie „Monitoring pozostałości” nie wykonano jednej kontroli u PLW w Gdyni. Przyczyną była długoterminowa absencja pracowników w tym inspektoracie.

(akta kontroli str. 92-94)

6. WIW ds. bezpieczeństwa wyjaśnił, że: „Wyniki monitoringu pozostałości leków weterynaryjnych i niektórych innych substancji u zwierząt żywych i w produktach pochodzenia zwierzęcego mają wpływ na opracowywanie przez Pomorskiego Wojewódzkiego Lekarza Weterynarii powiatowych programów pobierania prób. Przede wszystkim, brane są pod uwagę wyniki niezgodne z wymaganiami. W następnym roku kalendarzowym zwiększana jest liczba próbek do pobrania w konkretnym kierunku (którego dotyczył wynik niezgodny) w określonym powiecie – w zależności od lokalizacji gospodarstwa, z którego pochodziły zwierzęta (od/z których pochodziły produkty, których badanie wykazało wynik niezgodny).

W związku z powyższym, co roku w terminie do 15 lutego Pomorski Wojewódzki Lekarz Weterynarii ma możliwość zgłoszenia Głównemu Lekarzowi Weterynarii zwiększonego zapotrzebowania na liczbę próbek odnośnie kierunków badań, których w roku poprzednim dotyczyły wyniki niezgodne z wymaganiami.

W związku z niewielką liczbą wyników niezgodnych w latach 2016-2017, nie zaistniała konieczność zgłaszania zwiększonego zapotrzebowania na badania monitoringowe w latach 2017-2018. Dokonano natomiast przesunięcia liczby

zaplanowanych do pobrania prób pomiędzy powiatami, tak aby większa liczba prób została pobrana na terenie powiatów, z którego pochodziły zwierzęta, których dotyczyły wyniki niezgodne.

Taka sytuacja dotyczyła badań ryb w kierunku zawartości barwników.

W roku 2017 zgodnie z programem wojewódzkim przekazany przez GLW, województwu pomorskiemu przydzielono do zbadania trzynaście próbek mięśni ryb w tym kierunku. Na podstawie analizy liczby utrzymywanych i ubijanych zwierząt oraz wielkości produkcji na terenie województwa pomorskiego, z tej liczby trzy próby przydzielono do pobrania na terenie powiatu bytowskiego. W wyniku badania jednej z nich uzyskano wynik niezgodny. W roku 2018 zgodnie z programem wojewódzkim, województwu pomorskiemu przydzielono do zbadania piętnaście próbek mięśni ryb w kierunku barwników. Na podstawie analizy, a także faktu wystąpienia w roku ubiegłym wyniku niezgodnego, zwiększono liczbę prób przydzielonych do pobrania na terenie powiatu bytowskiego z trzech do pięciu.”

(akta kontroli str.95, 442-444)

7. W okresie objętym kontrolą do WLW wpłynęło łącznie 11 skarg dotyczących jakości zdrowotnej żywności, dwie w 2017 r. i dziewięć w 2018 r., dotyczących handlu żywnością po terminie przydatności, bez oznakowania i złej jakości, a także sprzedaży produktów nieznanego pochodzenia. Analiza skarg nie wykazała tendencji w składanych skargach. Wszystkie skargi były skierowane do niewłaściwego organu. WLW zgodnie z art. 231 KPA²⁵ w terminie 7 dni przekazał te skargi do organów właściwych.

(akta kontroli str. 89-90)

Stwierdzone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie nie stwierdzono nieprawidłowości.

OCENA CZĄSTKOWA

WLW właściwie realizował zadania w celu zapewnienia bezpieczeństwa i jakości konsumowanej żywności, opracował na lata 2017 i 2018 plany kontroli, którymi objęto wszystkie 16 nadzorowane PIW województwa pomorskiego. Zespół ds. bezpieczeństwa żywności, zaplanował i wykonał w 100% tj. 122 kontrole w trybie zwykłym oraz 23 kontrole w trybie uproszczonym. Natomiast oprócz kontroli bezpośrednio związanych z bezpieczeństwem żywności WLW przeprowadził ponad 200 kontroli w trybie zwykłym i uproszczonym, mających pośredni wpływ na to bezpieczeństwo. Zaplanowane audyty przeprowadzono zgodnie z planami audytów i terminowo. Przeprowadzone przez WLW działania pozaaudytowe m.in. dot. mięsa odkostnionego mechanicznie wykazały, że zalecenia pokontrolne zostały wdrożone i wykonano działania doskonalące. WLW zrealizował też wcześniej zaplanowane kontrole w zakresie realizacji krajowego programu badań monitoringowych żywności. W związku z faktem, że w badaniach ryb pod kątem zawartości barwników w roku 2017 uzyskano wynik niezgodny, zaplanowano w następnym roku zwiększoną ilość próbek do badań, co wskazywało na właściwą reakcję inspekcji weterynaryjnej. Wszystkie skargi, które wpłynęły do WIW zostały przekazane terminowo do właściwego organu, tj. zgodnie z art. 231 KPA.

²⁵ Ustawa z dnia 14 czerwca 1960 - Kodeks postępowania administracyjnego (Dz. U. z 2018 r. poz. 2096, ze zm.).

3. Skuteczność systemu bezpieczeństwa i jakości żywności

Opis stanu faktycznego

1. W kontrolowanym okresie WLW nie generował powiadomień, które znalazły się w systemie RASFF. Procedowano jedynie postępowania odnośnie zgłoszeń dotyczących żywności, która trafiła do zakładu lub została wyprodukowana w zakładzie z województwa pomorskiego. Każdorazowo zgłoszone powiadomienia przekazywane były do właściwych jednostek terenowych. Jak wyjaśniła Inspektor weterynaryjny ds. bezpieczeństwa żywności, „zgłoszenia generowane w systemie RASFF, jak i inne skargi dotyczące niewłaściwej jakości żywności miały wpływ na typowanie próby kontrolnej podczas kontroli organizacji i realizacji nadzoru przez PLW (tryb zwykły). Ponadto w związku z powtarzającym się problemem, jakim była bakteria *Listeria monocytogenes* w produktach rybołówstwa w poprzednich latach, w 2019 r. GLW wdrożył do stosowania dodatkowe obowiązkowe badania urzędowe w zakładach produkcji ryb wędzonych na zimno.” Problemy z żywnością zgłaszane w RASFF były weryfikowane także podczas innych kontroli IW.

W okresie objętym kontrolą na terenie województwa pomorskiego wystąpiło 17 powiadomień w ramach systemu RASFF dotyczących bezpieczeństwa/jakości żywności, 7 w 2017 r. i 10 w 2018 r. Były to następujące rodzaje powiadomień: wiadomości (News), kontynuacja (Follow-up), informacja w celu zwróceniu uwagi (Information for attention) powiadomienie alarmowe (Alert). Dotyczyły obecności różnych bakterii, substancji niedozwolonych i ciał obcych w żywności.

(akta kontroli str.180 -181, 177)

Badaniu kontrolnemu NIK poddano trzy z pięciu powiadomień typu „Alert” dobrane według osądu kontrolera. Badanie potwierdziło bezzwłoczne podejmowanie działań przez WLW oraz właściwe współdziałanie służb w procesie przeciwdziałania powstałym zagrożeniom dotyczącym bezpieczeństwa żywności, tj. zgodnie z rozporządzeniem WE Nr 178/2002²⁶ Po ukazaniu się powiadomień RASFF w badanych sprawach towar nie trafił do indywidualnego konsumenta.

(akta kontroli str.182)

2. Wojewódzki Inspektor Weterynaryjny ds. bezpieczeństwa żywności, odpowiadając na pytanie czy WLW wie ilu z objętych kontrolą przedsiębiorców monitoruje produkcję żywności badaniami laboratoryjnymi oraz czy Inspekcja dysponuje informacją o liczbie oraz kompetencjach laboratoriów, z których korzystają producenci żywności, wyjaśnił, że: „powiatowi lekarze weterynarii jako organ pierwszej instancji bezpośrednio sprawują nadzór nad przedsiębiorstwami produkującymi środki spożywcze pochodzenia zwierzęcego. Proces planowania kontroli na dany rok odbywa się z wykorzystaniem „Instrukcji Głównego Lekarza Weterynarii nr GIWbż-500-2/11 z dnia 1 września 2011 r. w sprawie określenia na podstawie analizy ryzyka, częstotliwości kontroli podmiotów sektora spożywczego objętych urzędowym nadzorem IW”, która w sposób precyzyjny, z wykorzystaniem opracowanych arkuszy, zawierających zagadnienia i stosowną punktację pozwalały oszacować poziom ryzyka dla danego zakładu (zatwierdzonego) i umieścić go w jednej z trzech grup ryzyka. Do każdej grupy ryzyka przyporządkowana jest odpowiednia częstotliwość kontroli. Jednym z istotnych czynników analizowanych było zagadnienie dotyczące „Badań właścicielskich”. Analizując ten czynnik brane były pod uwagę obowiązkowe kierunki badań określone dla danej grupy asortymentowej, jak również te określone uznaniowo przez przedsiębiorstwo. Tym samym badania laboratoryjne żywności

²⁶ Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady nr 178/2002 z dnia 28 stycznia 2002 r. ustanawiające ogólne zasady i wymagania prawa żywnościowego, powołujące Europejski Urząd do Spraw Bezpieczeństwa Żywności oraz ustanawiające procedury w sprawie bezpieczeństwa żywności – Dz. Urz. UE L 31 z 1.02.2002 r.

prowadzone przez przedsiębiorców były jednym z kryteriów przyjętych w analizie ryzyka opracowania planów kontroli i pobierania próbek wykonywanych przez Inspekcję Weterynaryjną. Realizując zaplanowane wg opisanego powyżej sposobu kontrole przedsiębiorstw spożywczych, w tym m.in. harmonogramy badań właścicielskich, ich wykonanie, rezultaty z wykonanych badań tj. sprawozdania z badań, Inspekcja Weterynaryjna pozyskuje wiedzę o ilości przeprowadzonych badań, uzyskanych wynikach zadawalających i niezadawalających, laboratoriach, w których prowadzone są ww. badania, jak również stosowanych metodach badawczych.

Inspekcja Weterynaryjna wszystkich szczebli posiada wiedzę dotyczącą laboratoriów urzędowych będących w strukturach Inspekcji, jak również komercyjnych, wyznaczonych przez Głównego Lekarza Weterynarii, których wykaz jest publikowany na stronie internetowej GIW. Poza tym w przypadku wątpliwości, co do kompetencji laboratorium komercyjnego, organ IW może zwrócić się z zapytaniem, co do np. zastosowanych metod badawczych, posiadanych akredytacji itp. Z reguły jednak przedsiębiorstwa spożywcze wykonują badania żywności w laboratoriach urzędowych.

WLW realizując w latach 2017-2018 kontrole nad działalnością PLW w zakresie „Organizacji i realizacji nadzoru nad bezpieczeństwem żywności” dokonywał sprawdzenia m.in. przeprowadzenia analizy ryzyka dla przedsiębiorstw spożywczych. W 2017 r. z poziomu WLW zostały przeprowadzone kontrole tematyczne w zakresie „Nadzór PLW nad realizacją badań właścicielskich w ubojni”. Kontrola ujawniła proceder fałszowania wyników badań właścicielskich przez jednego z przedsiębiorców, co zostało zgłoszone do organów ścigania. (opisane poniżej w pkt.6.).

W przypadku zaistnienia konieczności WLW w każdej chwili może zażądać od PLW wymaganych informacji w zakresie badań laboratoryjnych prowadzonych przez przedsiębiorstwa.”

(akta kontroli str. 256-257)

3. Inspekcja Weterynaryjna (IW) w latach 2017-2018 miała wypracowane standardy/procedury działania oraz współpracy z innymi instytucjami na wypadek zaistnienia czynu związanego z bioterroryzmem w postaci „Operacyjnego planu awaryjnego na podstawie analizy ryzyka wystąpienia zagrożeń dla zdrowia ludzi oraz dla środowiska związanych z wytwarzaniem i wprowadzaniem na rynek produktów pochodzenia zwierzęcego oraz żywności zawierającej jednocześnie środki spożywcze pochodzenia niezwierzęcego i produkty pochodzenia zwierzęcego znajdującej się w rolniczym handlu detalicznym”, opracowany przez GIW, z czerwca 2017 r.²⁷. Plan obejmował swym zasięgiem wszystkie poziomy działania organów Inspekcji Weterynaryjnej w kraju, tj. GLW, WLW i PLW. Zawierał schemat zarządzania ryzykiem w IW, a także zasady postępowania WLW przed wystąpieniem zagrożenia i po przyjęciu informacji o zagrożeniu, które wymagały m.in. informowania innych podmiotów, dokonywania analizy ryzyka, wydawania poleceń podjęcia czynności przez PLW oraz przekazywania, w razie konieczności, informacji innym Wojewódzkim lekarzom weterynarii, właściwym wojewodom oraz innym służbom i organom.

Na podstawie Zarządzenia nr 245/2015 z dnia 3 września 2015 r. Wojewody Pomorskiego²⁸, w sprawie organizacji i funkcjonowania systemu wczesnego ostrzegania oraz systemu wykrywania i alarmowania na terenie województwa

²⁷ Do czerwca 2017 r. obowiązywał „Operacyjny plan awaryjny na podstawie analizy ryzyka wystąpienia zagrożeń dla zdrowia ludzi oraz dla środowiska związanych z wytwarzaniem i wprowadzaniem na rynek środków spożywczych pochodzenia zwierzęcego” opracowany w 2012 r.

²⁸ Szef Obrony Cywilnej Województwa.

pomorskiego, został powołany Wojewódzki Ośrodek Analiz Laboratoryjnych wraz z Zespołem Pobierania Próbek (WOAL z ZPP) - formacja obrony cywilnej do realizacji zadań związanych z wykrywaniem, identyfikacją i monitorowaniem różnego rodzaju zagrożeń z terenu województwa pomorskiego. W skład WOAL wchodzi 4 sekcje wyłonione z Wojewódzkich Inspekcji Sanitarно-Epidemiologicznych, Ochrony Nasiennictwa, Ochrony Środowiska oraz Higieny Weterynaryjnej, której członkami było 13 pracowników WIW. Zadaniem WOAL było m.in. wykrywanie i rozpoznanie skażeń promieniotwórczych, biologicznych, chemicznych oraz innych nadzwyczajnych zagrożeń ludzi i środowiska, a także pobieranie próbek i określanie rodzaju i stopnia skażenia produktów żywnościowych, płodów rolnych, roślinności, pasz, wody pitnej, wód powierzchniowych oraz gleby i powietrza. Współpracę z innymi służbami bezpieczeństwa żywieniowego oraz ogólnie bezpieczeństwa publicznego opisano poniżej w pkt. 5.

(akta kontroli str.191-199)

4. WLW nie opracowywał odrębnego dokumentu dotyczącego zarządzania sytuacjami kryzysowymi w zakresie bezpieczeństwa żywności. Działania WIW prowadzone są na podstawie wyżej opisanych planów i organizacji WOAL. Członkowie Sekcji Higieny Weterynaryjnej WOAL, składającej się z pracowników WIW, do której zadań należało m.in. wykonywanie badań i prowadzenie badań pasz w kierunku mikrobiologii (Salmonella, Clostridium), wykrywanie obecności niedozwolonych elementów przetworzonego białka zwierzęcego, oznaczanie zawartości metali ciężkich, brali udział w ćwiczeniach organizowanych w ramach formacji obrony cywilnej.

W latach 2016 i 2017 zostały zorganizowane symulacyjne działania praktyczne, które odbyły się w terenie, w terminie wcześniej zaplanowanym, w realnych warunkach i zgodnie z przygotowanymi wcześniej scenariuszami. Sekcja Higieny Weterynaryjnej, której Komendantem z ramienia pomorskiej Inspekcji Weterynaryjnej był Kierownik Pracowni Anatomohistopatologii i Diagnostyki Wścieklizny Zakładu Higieny Weterynaryjnej w Gdańsku, otrzymała zgłoszenie dotyczące sabotażu w jednej z wytwórni pasz, polegającego na celowym zanieczyszczeniu paszy dla zwierząt pałeczkami z rodzaju Salmonella. Tematyka przeprowadzonego ćwiczenia była zbliżona do zagrożeń występujących podczas ataków bioterrorystycznych. Podobne ćwiczenia odbyły się w listopadzie 2017 r. i dotyczyły skażenia arsenem produktów roślinnych i zwierzęcych. W ćwiczeniach zidentyfikowane zostało zagrożenie chemiczne, polegające na wycieku nieznanymi substancjami w okolicy ujęcia wody oraz pastwiska dla zwierząt. Zostały przećwiczone komunikacja, pobieranie próbek, sprawność realizacji badania, współpraca z członkami poszczególnych Inspekcji oraz z komendantem WOAL.

(akta kontroli str.194, 200-2016)

5. WLW dzięki zawartym porozumieniom czynnie współpracował z innymi jednostkami administracji, służbami i instytucjami, zapewniając przepływ informacji i komunikację w sytuacjach wymagających podjęcia wspólnych działań i realizacji jednolitego postępowania w obszarze województwa pomorskiego. Współdziałanie służb pozwalało również na wymianę aktualnych informacji odnośnie poziomu ochrony zdrowia publicznego i sytuacji epizootycznej regionu województwa. W latach objętych kontrolą obowiązywały porozumienia z Inspekcją Sanitarną²⁹,

²⁹ Porozumienie ramowe z dnia 21 listopada 2018r. zawarte pomiędzy Pomorskim Państwowym Wojewódzkim Inspektorem Sanitarnym i Pomorskim Wojewódzkim Lekarzem Weterynarii o współdziałaniu i współpracy organów Państwowej Inspekcji Sanitarnej oraz organów Inspekcji Weterynaryjnej oraz Porozumienie o współpracy z dnia 22.08.2018 r. pomiędzy Państwowym Wojewódzkim Inspektorem Sanitarnym w Gdańsku i Pomorskim Wojewódzkim Lekarzem Weterynarii w zakresie zagadnień wynikających z funkcjonowania powyższych inspekcji.

Inspekcją Ochrony Środowiska³⁰ i Administracją Skarbową³¹ w zakresie zagadnień wynikających z funkcjonowania powyższych inspekcji.

WLW realizował również postanowienia Porozumienia z dnia 27 maja 2009 r. pomiędzy Głównym Inspektorem Farmaceutycznym i Głównym Lekarzem Weterynarii o współpracy w ramach sprawowania nadzoru nad produktami leczniczymi weterynaryjnymi pozostającymi w obrocie.

(akta kontroli str.258 - 288)

WLW realizował zapisy rozporządzenia w sprawie szczegółowych warunków i sposobu współdziałania państwowych organów w zakresie sprawowania nadzoru nad przestrzeganiem bezpieczeństwa żywności i żywienia³², m.in. poprzez regularne przekazywanie w cyklu miesięcznym informacji dotyczących monitorowania chorób odzwierzęcych oraz oporności na środki przeciwdrobnoustrojowe i sprawozdań miesięcznych z występowania chorób zakaźnych zwierząt. Ponadto każda informacja o zgłoszeniu odnośnie powiadomień w systemie RASFF, powiadomień krajowych, skarg konsumenckich o żywności niewłaściwej jakości czy braku zachowania wymagań higienicznych przy produkcji żywności była wymieniana zgodnie z kompetencjami celem szybkiej reakcji, eliminacji zaistniałego zagrożenia i nieprawidłowości (opisane w punktach dotyczących poleceń dla PLW, skarg konsumenckich, funkcjonowania systemu RASFF). Zakres współpracy WLW z Inspekcją Sanitarną został zawarty w wyżej przywołanych porozumieniach.

(akta kontroli str.258-259, 289-292)

Inspektor weterynaryjny ds. bezpieczeństwa wyjaśnił, że: „Wspólne kontrole Inspekcji Sanitarnej i Inspekcji Weterynaryjnej jak i Inspekcji Weterynaryjnej i Wojskowej Inspekcji Weterynaryjnej były planowane i realizowane na poziomie PLW. Prowadzone były w zakładach objętych wspólnym nadzorem lub wspólnych kontroli z Inspekcją sanitarną targowisk i bazarów. WLW pozyskuje sprawozdania z wykonanych kontroli targowisk. W sklepach wielkopowierzchniowych produkcja i dystrybucja mięsa i produktów mięsnych w zależności od specyfiki może być prowadzona w ramach działalności marginalnej, lokalnej i ograniczonej i wówczas ta działalność podlega nadzorowi PLW. Kontrole PLW działalności marginalnej, lokalnej i ograniczonej oraz sprzedaży bezpośredniej poddawane były ocenie podczas kontroli z WLW w zakresie organizacji i realizacji nadzoru nad bezpieczeństwem żywności.”

(akta kontroli str. 259)

Na podstawie rozporządzenia w sprawie współpracy organów inspekcji jednostek samorządu terytorialnego przy zwalczaniu chorób zakaźnych zwierząt³³ prowadzone były następujące działania:

- wzajemne informowanie o podejrzeniu wystąpienia lub wystąpieniu choroby zakaźnej – głównie na poziomie powiatowych Inspektoratów Weterynarii,

³⁰ Porozumienie Nr WIWzp. 020.7.2015 z dnia 06 marca 2015 roku zawarte pomiędzy Pomorskim Wojewódzkim Lekarzem Weterynarii a Pomorskim Wojewódzkim Inspektorem Ochrony Środowiska.

³¹ Porozumienie nr 1/2017 z dnia 7 grudnia 2017r. o współpracy zawarte pomiędzy Pomorskim Wojewódzkim Lekarzem Weterynarii a dyrektorem Izby Administracji Skarbowej w Gdańsku.

³² Rozporządzenie Ministra Zdrowia, Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi oraz Ministra Obrony Narodowej z dnia 15 kwietnia 2011 r. w sprawie szczegółowych warunków i sposobu współdziałania organów Państwowej Inspekcji Sanitarnej z organami Inspekcji Weterynaryjnej, Wojskowej Inspekcji Sanitarnej oraz Wojskowej Inspekcji Weterynaryjnej w zakresie sprawowania nadzoru nad przestrzeganiem bezpieczeństwa żywności i żywienia (Dz. U. Nr 88, poz. 504).

³³ Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 25 kwietnia 2006 r. w sprawie współpracy organów Inspekcji Weterynaryjnej, Państwowej Inspekcji Sanitarnej, Państwowej Inspekcji Farmaceutycznej, Inspekcji Handlowej, Inspekcji Transportu Drogowego, Inspekcji Jakości Handlowej Artykułów Rolno-Spożywczych oraz jednostek samorządu terytorialnego przy zwalczaniu chorób zakaźnych zwierząt, w tym chorób odzwierzęcych (Dz. U. Nr 83, poz. 575).

- WLW w 2018 r. w kontroli postępowania PLW w przypadku podejrzenia wścieklizny przy pogryzieniu człowieka przez zwierzęta weryfikował wzajemną wymianę informacji o chorobach zakaźnych pomiędzy służbami IW oraz PIS.
- WLW realizował zadania mające na celu wspólne działanie służb i informowanie o bieżącej sytuacji epizootycznej poprzez spotkania służb w Wydziale Bezpieczeństwa i Zarządzania Kryzysowego Pomorskiego Urzędu Wojewódzkiego inicjowane przez WLW, m.in spotkania wszystkich służb zespolonych i niezespolonych w województwie, gdzie przekazywał materiały szkoleniowe (np. w związku z zagrożeniem ASF).
- WLW angażował się w organizację i przeprowadzanie wspólnych szkoleń i ćwiczeń pracowników organów, które obejmowały zagadnienia związane ze zwalczaniem chorób mogących być podstawą do opracowania i aktualizowania procedur postępowania poszczególnych organów na wypadek podejrzenia wystąpienia lub wystąpienia choroby zakaźnej. Ćwiczenia umożliwiały analizę wzajemnego wykorzystania posiadanych sił i środków do zwalczania chorób zakaźnych. W 2017 r. z inicjatywy Pomorskiej Inspekcji Weterynaryjnej przećwiczano organizację zabezpieczenia ogniska choroby (ptasiej grypy), które polegało na zorganizowaniu służb oraz procedur odkażania, kontroli ruchu pojazdów i osób w sposób uniemożliwiający wydostanie się wirusa choroby z gospodarstwa. W ćwiczeniu brały udział służby Inspekcji Weterynaryjnej, Państwowej Inspekcji Sanitarnej, Inspekcji Ochrony Środowiska, Policji, Straży Pożarnej oraz Centra Zarządzania Kryzysowego powiatu kartuskiego, kościerskiego, malborskiego, nowodworskiego, wejherowskiego i Trójmiasta oraz służby szczebla wojewódzkiego. (akta kontroli str. 259-260, 293-344)

Realizując porozumienie z dnia 27 listopada 2017 r. zawarte pomiędzy Głównym Lekarzem Weterynarii a Dyrektorem Generalnym Dróg Krajowych i Autostrad pracownik Wojewódzkiego Inspektoratu Weterynarii w Gdańsku w dwóch turach przeszkolił pracowników GDDKiA. Szkolenia z zakresu zwalczania i zapobiegania ASF były przeprowadzone dla WIOŚ w Gdańsku oraz delegatury WIOŚ w Słupsku. (akta kontroli str. 260, 345-359)

W latach 2017-2018 r. WLW podjął następujące inicjatywy współpracy i działania z Policją i innymi służbami, w zakresie identyfikacji działalności niezarejestrowanej oraz prowadzonej poza oficjalnymi godzinami działalności podmiotów:

- szkolenie Wydziału Ruchu Drogowego Komendy Powiatowej Policji w Pruszczu Gdańskim,
- spotkanie oraz przekazanie informacji o targowiskach zwierząt oraz punktach skupu zwierząt z uwzględnieniem informacji, że inne miejsca obrotu zwierzętami są nielegalne. Współpraca z Wydziałem do walki z przestępczością Gospodarczą KW Policji,
- pismo do KW Policji dotyczące obowiązujących restrykcji w transporcie zwierząt w związku z ASF oraz informacją z podaniem wzorów obowiązujących świadectw zdrowia dla świń,
- spotkanie z innymi służbami (Policją i Inspekcją Transportu Drogowego - dalej ITD) w zakresie zwiększenia nadzoru nad transportem zwierząt, kontroli przewoźników, nadzorem nad handlem i obrotem zwierzętami, żywnością przetworzoną i nieprzetworzoną.

Ponadto, w zakresie zwiększenia nadzoru nad transportem zwierząt, kontroli przewoźników, nadzorem nad handlem i obrotem zwierzętami, żywnością przetworzoną i nieprzetworzoną oraz informacji dotyczących obowiązujących restrykcji w transporcie zwierząt w związku z ASF oraz informacją z podaniem wzorów obowiązujących świadectw zdrowia dla świń, WLW współpracował również

z ITD. W latach 2017-2018 na wniosek WLW opracowywany został harmonogram wspólnych kontroli powiatowych lekarzy weterynarii z ITD.

(akta kontroli str. 361, 415-441)

6. W okresie objętym kontrolą z terenu województwa pomorskiego do organów ścigania skierowano jedną sprawę z zakresu bezpieczeństwa żywności. WLW przesłał do Prokuratury Rejonowej w Kościerzynie zawiadomienie o domniemaniu popełnienia czynów zabronionych wraz z wnioskiem o wszczęcie postępowania karnego na podstawie art. 270 § 1³⁴ w związku z art. 12 Kodeksu karnego (przestępstwo ciągle). Sprawa została skierowana do Sądu Rejonowego w Kościerzynie II Wydział Karny i nie została rozstrzygnięta do dnia zakończenia kontroli.

(akta kontroli str.88)

7. WLW w budżecie zadaniowym określił na lata 2017 i 2018 mierniki w zakresie objętym kontrolą umożliwiające ocenę stopnia realizacji zadań związanych z bezpieczeństwem żywności, tj. m.in. liczbę czynności inspekcyjnych czy stosunek liczby dodatnich wyników badań do liczby wszystkich wykonanych badań w zakresie bezpieczeństwa produktów pochodzenia zwierzęcego. WLW osiągnął wyznaczone cele w zakresie objętym kontrolą.

(akta kontroli str. 178-179)

Stwierdzone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie nie stwierdzono nieprawidłowości.

OCENA CZĄSTKOWA

Badanie kontrolne NIK powiadomień RASFF potwierdziło bezzwłoczne podejmowanie działań przez WLW oraz właściwe współdziałanie służb w procesie przeciwdziałaniu powstałym zagrożeniom dotyczącym bezpieczeństwa żywności, tj. zgodnie z rozporządzeniem WE Nr 178/2002. WLW nie opracowywał odrębnego dokumentu dotyczącego zarządzania sytuacjami kryzysowymi w zakresie bezpieczeństwa żywności. Działania WIW prowadzone były w ramach organizacji WOAL, gdzie organizowano symulacyjne działania praktyczne w terenie, w realnych warunkach i zgodnie z przygotowanymi wcześniej scenariuszami. WLW realizował zapisy rozporządzenia w sprawie szczegółowych warunków i sposobu współdziałania państwowych organów w zakresie sprawowania nadzoru nad przestrzeganiem bezpieczeństwa żywności i żywienia. WLW również, dzięki zawartym porozumieniom, czynnie współpracował z innymi jednostkami administracji, służbami i instytucjami, zapewniając przepływ informacji i komunikację w sytuacjach wymagających podjęcia wspólnych działań i realizacji jednolitego postępowania w obszarze województwa pomorskiego. Przeprowadzał także szkolenia dla innych służb dotyczących bezpieczeństwa żywności i żywienia. W okresie objętym kontrolą przesłano do Prokuratury Rejonowej w Kościerzynie zawiadomienie o domniemaniu popełnienia czynów zabronionych dotyczących bezpieczeństwa żywności. WLW określił mierniki w zakresie objętym kontrolą umożliwiające ocenę stopnia realizacji zadań związanych z bezpieczeństwem żywności, a wyznaczone cele zostały osiągnięte.

³⁴ Zgodnie z tym przepisem, kto, w celu użycia za autentyczny, podrabia lub przerabia dokument lub takiego dokumentu jako autentycznego używa, podlega grzywnie, karze ograniczenia wolności albo pozbawienia wolności od 3 miesięcy do lat 5 (ustawa z dnia 6 czerwca 1997 r. - Kodeks karny – Dz. U. z 2018 r. poz. 1600, ze zm.).

4. Działania informacyjne, promocyjne, edukacyjne w zakresie bezpieczeństwa i jakości żywności

Opis stanu faktycznego

1. Działalność promocyjna i informacyjno-edukacyjna WLW była realizowana m.in. poprzez aktywne funkcjonowanie strony internetowej, gdzie zamieszczane były informacje z zakresu produkcji żywności i utrzymania zwierząt, jak i aktualne informacje przydatne dla producentów środków spożywczych.

W 2017 i 2018 r. przedstawiciel WLW, podczas spotkań, szkoleń organizowanych przez ODR³⁵, informował o wymaganiach prawa żywnościowego podczas produkcji z zachowaniem krótkiego łańcucha dostaw. Inspektor WIW uczestniczył w debacie telewizyjnej pt. „Rolniczy Handel Detaliczny – nowa forma sprzedaży”. Takie działania zaowocowały rozpoczęciem działalności w tym zakresie około 200 podmiotów.

W lipcu 2017 r. zastępca Pomorskiego WLW wystąpił jako konsultant w filmie „Ptactwo czyli drób” na temat chowu i produkcji drobiu w Polsce, w tym systemy kontroli i nadzoru nad produkcją.

W 2017 r. Pomorski Wojewódzki Lekarz Weterynarii oddelegował pracownika WIW do Polskiej Federacji Hodowców Bydła i Producentów Mleka na szkolenie zootechników, będących osobami pierwszego kontaktu z hodowcami, w celu przedstawienia programu zwalczania zakaźnego zapalenia nosa i tchawicy bydła.

WLW przeprowadzał szkolenia dla rolników i hodowców w zakresie zagrożeń związanych z występowaniem chorób zakaźnych zwierząt. W 2018 r. pracownicy WIW w Gdańsku przeprowadzili 15 szkoleń w zakresie zagrożenia afrykańskim pomorem świń oraz promocji i szkolenia z zasad bioasekuracji gospodarstw utrzymujących świnię, zgodnie z wymaganiami wynikającymi z przepisów prawa.

Ponadto WLW zorganizował i przewodniczył spotkaniu z przedstawicielami instytucji sektora rolniczego i organizacji zrzeszających hodowców świń, poświęconemu aktualnej sytuacji choroby Aujeszkyego w kraju oraz konsekwencji związanych z uznaniem województw za urzędowo wolne od tej choroby.

Jednocześnie, w związku z dynamicznie rozwijającą się sytuacją epizootyczną dotyczącą afrykańskiego pomoru świń (ASF) oraz zagrożeniem tą chorobą, dla gospodarstw na terenie woj. pomorskiego przeprowadzono panel szkoleniowy w zakresie bezpieczeństwa biologicznego i sanitarnego gospodarstw utrzymujących świnię.

W 2018 r. przeprowadzono szkolenie dla hodowców i właścicieli koni z zakresu identyfikacji i rejestracji koni w przepisach weterynaryjnych, na którym omówiono dokumentację identyfikacyjną dla koni, która uprawnia lub dyskwalifikuje zwierzę z łańcucha pokarmowego człowieka. Pomorski WLW uczestniczył w spotkaniach organizowanych przez Regionalną Dyрекcję Lasów Państwowych w Gdańsku, na których przedstawiał aktualną sytuację oraz zagrożenia związane z chorobami zwierząt dzikich. Uczestnikami spotkania byli m.in. przedstawiciele Nadleśnictwa, Straży Łowieckiej, Izby Rolniczych, Urzędu Marszałkowskiego, Polskiego Związku Łowieckiego.

(akta kontroli str. 225-255)

2. Zastępca WLW wyjaśnił, że: „Pomorski Wojewódzki Lekarz Weterynarii zgodnie z art. 3 ustawy o Inspekcji Weterynaryjnej realizuje określone zadania, które nakłada na niego ta ustawa. W ramach swoich kompetencji nie podejmowaliśmy działań, które miałyby służyć zwiększeniu dostępności produktów spożywczych zalecanych do spożycia i zmniejszeniu dostępności produktów niezalecanych do nadmiernego spożycia. Taka aktywność mogłaby narazić naszą instytucję na zarzut działania

³⁵ Pomorski Ośrodek Doradztwa Rolniczego w Gdańsku

niezgodnie z naszymi kompetencjami. Wśród szeregu zadań jakie ww. ustawa nakłada na naszą Inspekcję jest między innymi prowadzenie wymiany informacji w ramach systemów wymiany informacji, o których mowa w przepisach Unii Europejskiej oraz przyjmowanie informacji o niebezpiecznych produktach żywnościowych oraz o paszach od organów Państwowej Inspekcji Ochrony Roślin i Nasiennictwa, Inspekcji Jakości Handlowej Artykułów Rolno-Spożywczych – w zakresie kompetencji tych inspekcji, a od organów Inspekcji Handlowej – o niebezpiecznych produktach żywnościowych pochodzenia zwierzęcego i niebezpiecznej żywności, o której mowa w ust. 1 pkt 2 lit. b, a także ocena ryzyka i stopnia zagrożenia spowodowanego niebezpiecznym produktem żywnościowym lub paszą, a następnie przekazywanie tych informacji do kierującego siecią systemu RASFF, o którym mowa w art. 85 ustawy z dnia 25 sierpnia 2006 r. o bezpieczeństwie żywności i żywienia³⁶. Wobec tego nie podejmowaliśmy działań, o których mowa wyżej”.

(akta kontroli str.217)

3. WLW nie podejmował działań nakierowanych na ograniczenie presji marketingowej produktów niezalecanych do nadmiernego spożycia, ponieważ tego typu działania nie należą do ustawowych zadań Inspekcji Weterynaryjnej.

(akta kontroli str.218)

4. Zastępca WLW wyjaśnił, że WIW nie monitorował skuteczności akcji informacyjnych i edukacyjnych w zakresie bezpieczeństwa żywności, w których uczestniczył, bowiem „Działalność informacyjna czy edukacyjna nie należy do zadań organów Inspekcji Weterynaryjnej. Do tego powołane są inne instytucje czy organizacje, np. Ośrodki Doradztwa Rolniczego czy ośrodki naukowo szkoleniowe jak Państwowy Instytut Weterynaryjny, Państwowy Instytut Badawczy w Puławach. Tego typu aktywność prowadzimy przede wszystkim na zasadzie udziału w szkoleniach organizowanych przez ww. instytucje czy organizacje ewentualnie, gdy wymaga tego nagła potrzeba chwili, np. przy konieczności szybkiego zwalczania jakiegś rozprzestrzeniającej się choroby zakaźnej zwierząt.”

(akta kontroli str. 219)

Stwierdzone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie nie stwierdzono nieprawidłowości.

OCENA CZĄSTKOWA

Pomimo, że działalność informacyjna i edukacyjna nie należy do zadań organów Inspekcji Weterynaryjnej, WLW prowadził taką działalność w zakresie bezpieczeństwa i jakości żywności m.in. poprzez aktywne funkcjonowanie strony internetowej, gdzie zamieszczane były informacje z zakresu działalności produkcji żywności i utrzymania zwierząt, jak i aktualne informacje przydatne dla producentów środków spożywczych. Podczas spotkań, szkoleń organizowanych przez ODR, informował o wymaganiach prawa żywnościowego podczas produkcji.

WLW przeprowadzał szkolenia dla rolników i hodowców w zakresie zagrożeń związanych z występowaniem chorób zakaźnych zwierząt, takich jak afrykański pomór świń oraz promocji i szkolenia z zasad bioasekuracji gospodarstw utrzymujących świnie, zgodnie z wymaganiami wynikającymi z przepisów prawa.

Omawiano także z zootechnikami program zwalczania zakaźnego zapalenia nosa i tchawicy bydła. Pomorski WLW uczestniczył w spotkaniach organizowanych przez Regionalną Dyрекcję Lasów Państwowych w Gdańsku, na których przedstawiał aktualną sytuację oraz zagrożenia związane z chorobami zwierząt dzikich. Uczestnikami spotkania byli m.in. przedstawiciele nadleśnictwa, Straży Łowieckiej,

³⁶ Dz. U. z 2018 r. poz. 1541, ze zm.

Izb Rolniczych, Urzędu Marszałkowskiego, Polskiego Związku Łowieckiego. WIW nie monitorował skuteczności akcji informacyjnych i edukacyjnych w zakresie bezpieczeństwa żywności, w których uczestniczył, nie podejmował działań nakierowanych na ograniczenie presji marketingowej produktów niezalecanych do nadmiernego spożycia, ponieważ tego typu działania nie należą do ustawowych zadań Inspekcji Weterynaryjnej.

IV. Uwagi i wnioski

W związku z niestwierdzeniem nieprawidłowości Najwyższa Izba Kontroli nie formułuje uwag ani wniosków.

V. Pozostałe informacje i pouczenia

Wystąpienie pokontrolne zostało sporządzone w dwóch egzemplarzach; jeden dla kierownika jednostki kontrolowanej, drugi do akt kontroli.

Prawo zgłoszenia
zastrzeżeń

Zgodnie z art. 54 ustawy o NIK kierownikowi jednostki kontrolowanej przysługuje prawo zgłoszenia na piśmie umotywowanych zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, w terminie 21 dni od dnia jego przekazania. Zastrzeżenia zgłasza się do dyrektora Delegatury NIK w Gdańsku. Prawo zgłaszania zastrzeżeń, zgodnie z art. 61b ust. 2 ustawy o NIK, nie przysługuje do wystąpienia pokontrolnego zmienionego zgodnie z treścią uchwały w sprawie zastrzeżeń.

Gdańsk, kwietnia 2019 r.

Kontroler
Witold Dąbrowski
Główny specjalista k.p.

Najwyższa Izba Kontroli
Delegatura w Gdańsku
Dyrektor

.....
podpis

.....
podpis